



УДК 334.242

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-945-958](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-945-958)

Другова Олена Сергіївна доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту та бізнесу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, просп. Науки 9а, м. Харків, тел.:(066) 481-16-99, <https://orcid.org/0000-0002-2404-1910>

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ШЛЯХ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ТА СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті досліджується роль соціального підприємництва у сучасній економіці та його вплив на стійкий розвиток бізнесу і суспільства. Авторка обґрунтовує необхідність розвитку цього типу підприємництва, аналізуючи його переваги та виклики, а також пропонує рекомендації щодо стимулювання соціального підприємництва на різних рівнях. Проаналізовано, як соціальні підприємства можуть сприяти вирішенню ключових соціально-економічних проблем, зокрема шляхом підтримки малозабезпечених верств населення, інклюзії людей з інвалідністю та розвитку віддалених регіонів. Ще однією значною перевагою соціального підприємництва є його здатність сприяти інклюзивності. Соціальні підприємства часто надають можливості для маргіналізованих груп, включаючи людей з інвалідністю, біженців та довгостроково безробітних. Створюючи робочі місця та надаючи навчання, ці підприємства допомагають інтегрувати цих людей у робочу силу, сприяючи соціальній згуртованості та економічній стабільності. Наприклад, соціальне підприємство може пропонувати професійне навчання людям з інвалідністю, дозволяючи їм здобути необхідні навички для отримання прибуткової роботи. Це не лише покращує життя окремих людей, але й сприяє загальному економічному здоров'ю громади.

Авторка наводить приклади успішних соціальних підприємств з різних країн, які демонструють, як інноваційні бізнес-моделі можуть забезпечувати як прибуток, так і соціальну цінність. Розглянуто також основні виклики, з якими стикаються соціальні підприємці. У статті наголошується на необхідності створення сприятливого середовища для розвитку соціального підприємництва, що включає розвиток правової бази, надання фінансової підтримки та проведення освітніх програм для підвищення кваліфікації соціальних підприємців.

Авторка стверджує, що соціальні підприємства можуть бути каталізаторами інновацій, оскільки вони змушені шукати нестандартні підходи до



вирішення соціальних проблем. Цей поштовх до інновацій може призвести до розробки нових технологій та бізнес-моделей, які можуть бути застосовані в традиційному бізнесі. Ці інновації можуть бути впроваджені традиційними енергетичними компаніями для розширення їхнього охоплення та покращення практик стійкості.

Ключові слова: Соціальне підприємництво, сталий розвиток, бізнес, суспільство, інновації, соціальний вплив, екологічні практики, інклюзія, фінансові інструменти, нові технології.

Druhova Olena Serhiivna Dr. Sc. in Economics, associate Professor of management and business department, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, <https://orcid.org/0000-0002-2404-1910>

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP: THE WAY TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF BUSINESS AND SOCIETY

Abstract. The role of social entrepreneurship in the modern economy and its impact on the sustainable development of business and society is critically examined in this article. The author argues for the necessity of developing this type of entrepreneurship by analyzing its advantages and challenges and proposes recommendations for stimulating social entrepreneurship at various levels. It is analyzed how social enterprises can contribute to solving key socio-economic problems, particularly through supporting low-income populations, the inclusion of people with disabilities, and the development of remote regions.

The author presents examples of successful social enterprises from different countries, illustrating how innovative business models can deliver both profit and social value.

The author characterizes the main challenges facing social entrepreneurs, such as securing adequate funding, navigating legal and regulatory barriers, measuring social impact, and competing in the market. These challenges can limit the growth and scalability of social enterprises. For instance, traditional investors may hesitate to fund businesses that prioritize social impact over profit, creating a funding gap. The lack of a clear legal framework can complicate regulatory compliance and access to funding.

To address these challenges, the author proposes several recommendations. Developing a clear legal framework for social enterprises can help address regulatory challenges and provide a foundation for their growth. This framework should recognize the unique nature of social enterprises and offer benefits such as tax incentives and simplified regulatory compliance. Increasing access to funding through social investment funds, grants, and impact investing can help bridge the



financial gap. Providing educational and mentoring programs for social entrepreneurs can help them develop the skills and knowledge needed to succeed. The author asserts that social enterprises can be catalysts for innovation as they are compelled to seek unconventional approaches to solving social problems. This fosters the development of new technologies and business models, which can also be applied in traditional businesses.

Keywords: Social entrepreneurship, sustainable development, business, society, innovation, social impact, environmental practices, inclusion, financial instruments, new technologies.

Постановка проблеми. Соціальне підприємництво є ключовим інструментом для досягнення сталого розвитку бізнесу та суспільства, але на шляху до його повного потенціалу стоїть низка проблем. Перш за все, відсутність чіткого визначення та нормативно-правової бази для соціального підприємництва ускладнює його ідентифікацію та підтримку. Різні підходи до класифікації соціальних підприємств створюють плутанину і перешкоджають встановленню стандартів. Це, у свою чергу, призводить до юридичних та адміністративних бар'єрів, які ускладнюють діяльність соціальних підприємств.

Труднощі у фінансуванні є ще однією серйозною перешкодою для соціальних підприємств. Традиційні інвестори часто не готові вкладати кошти в проекти, що мають обмежену прибутковість або орієнтовані на соціальні цілі. Це обмежує доступ до необхідних фінансових ресурсів, що важливі для розвитку та стійкості соціальних підприємств. Хоча існують гранти та інші форми підтримки, їх часто недостатньо для забезпечення довгострокового розвитку.

Крім того, вимірювання соціального впливу є складним завданням. Відсутність чітких показників та методик оцінки соціального впливу ускладнює визначення ефективності соціальних підприємств. Це, в свою чергу, впливає на здатність залучати інвестиції та підтримку з боку суспільства та уряду. Без чітких даних про результати та вплив, важко переконати інвесторів та донорів у доцільності підтримки соціальних підприємств.

Для вирішення цих проблем необхідно розробити єдині стандарти та визначення соціального підприємництва. Це допоможе уніфікувати підходи та спростити комунікацію між різними учасниками ринку. Впровадження нових фінансових інструментів, таких як соціальні інвестиційні фонди та імпакт-інвестування, сприятиме залученню капіталу до соціальних підприємств. Розробка та впровадження систем оцінки соціального впливу допоможе підвищити прозорість та ефективність соціальних підприємств, що



сприятиме зростанню довіри з боку інвесторів та суспільства. Вдосконалення нормативно-правової бази та державної підтримки також сприятиме розвитку цього сектора.

Ці проблеми потребують комплексного підходу та співпраці між урядом, бізнесом та громадянським суспільством для забезпечення сталого розвитку бізнесу та суспільства через соціальне підприємництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значну увагу до проблем соціально-економічного розвитку країни та соціального сектору. Дослідження таких вчених, як Рамський А., Комісаренко А., Росул О.М., Белова М.В., Ситник Й.С., Юрченко Г. М., Никифорак В.А., Баранова О.В. та інших, охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних з соціальним розвитком підприємств. Вони досліджують різні аспекти впливу соціального підприємництва на стійкий розвиток суспільства та бізнесу, а також аналізують ефективні моделі та стратегії, що сприяють вирішенню соціальних проблем через підприємницьку діяльність. Ці роботи підкреслюють важливість інтеграції соціальних і економічних цілей для досягнення стійкого розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження ролі соціального підприємництва у забезпеченні сталого розвитку бізнесу та суспільства, визначивши ключові виклики та шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальне підприємництво відіграє важливу роль у сучасному суспільстві, поєднуючи економічні та соціальні цілі для вирішення важливих соціальних проблем. У контексті сталого розвитку, соціальні підприємства мають потенціал сприяти економічному зростанню, створенню нових робочих місць та підвищенню якості життя вразливих груп населення. Проте, незважаючи на численні переваги, цей сектор стикається з багатьма викликами, включаючи труднощі у фінансуванні, відсутність чіткої нормативно-правової бази та проблеми вимірювання соціального впливу. Дослідження цих аспектів є важливим для формування ефективних стратегій підтримки та розвитку соціального підприємництва, що сприятиме сталому розвитку бізнесу та суспільства.

Соціальне підприємництво — це бізнесова діяльність, яка має на меті не лише отримання прибутку, але й вирішення соціальних, екологічних або культурних проблем. Соціальні підприємці використовують підприємницькі підходи та інновації для досягнення соціальних цілей, створення позитивних змін у суспільстві та підвищення добробуту населення. Різноманітне тлумачення цього поняття представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Визначення терміну «соціальне підприємництво» *

№	Автор визначення	Визначення терміну «соціальне підприємництво»
1	Рамський А. [1]	Соціальне підприємництво – це діяльність, що має на меті соціальний вплив та сприяє вирішенню соціальних проблем через підприємницьку активність.
2	Комісаренко А. [2]	Соціальне підприємництво – це інноваційний підхід до вирішення соціальних проблем шляхом створення та розвитку бізнесу з соціальною метою.
3	Росул О.М., Белова М.В. [3]	Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, яка поєднує економічну ефективність з вирішенням соціальних та екологічних проблем.
4	Ситник Й.С., Юрченко Г. М. [4]	Соціальне підприємництво – це використання бізнес-принципів для досягнення соціальних, культурних або екологічних цілей.
5	Никифорак В.А. [5]	Соціальне підприємництво – це процес створення інноваційних рішень для соціальних проблем, що забезпечують стійкий розвиток суспільства.
6	Баранова О.В. [6]	Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, спрямована на вирішення соціальних проблем та забезпечення стійкого розвитку суспільства.
7	Аналітичний звіт «EU4Youth» [7]	Соціальне підприємництво – це діяльність, яка спрямована на створення соціальної цінності через інновації та підприємницькі методи.
8	Закон України «Про соціальні підприємства» [8]	Соціальне підприємництво – це застосування бізнес-принципів для досягнення соціальних, культурних або екологічних цілей.
9	ОБСЕ [9]	Соціальне підприємництво – це використання інновацій та підприємницьких методів для вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем.
10	Redko K.Yu. [10]	Соціальне підприємництво – це підприємницька діяльність, спрямована на досягнення позитивного соціального впливу та покращення життя громад.

* Сформовано авторкою на основі [1-10]

Основними характеристиками соціального підприємництва є: 1. Соціальна місія (головною метою соціального підприємства є вирішення конкретної соціальної або екологічної проблеми); 2. Фінансова стійкість (соціальне підприємництво намагається бути фінансово стійким та самодостатнім, щоб не залежати повністю від грантів або пожертв); 3. Інноваційність (соціальні



підприємці використовують нові підходи та інноваційні методи для вирішення соціальних проблем); 4. Імпакт (вплив) (соціальні підприємства оцінюють свій успіх не тільки за фінансовими показниками, але й за ступенем позитивного впливу на суспільство); 5. Реінвестування прибутку (прибуток, отриманий соціальним підприємством, зазвичай реінвестується у розвиток соціальних програм, підтримку громадських ініціатив або розширення діяльності підприємства)

Україна має кілька успішних соціальних підприємств, які демонструють, як бізнес може ефективно вирішувати соціальні проблеми та сприяти позитивним змінам у суспільстві. Такими прикладами можуть бути наступні підприємства:

1. Veterano Pizza (м. Київ, Львів, Дніпро, Харків, Чернігів). Veterano Pizza – це мережа піцерій, заснована ветеранами АТО. Підприємство не лише надає робочі місця ветеранам, але й сприяє їхній соціальній адаптації та інтеграції у суспільство. Частина прибутку спрямовується на підтримку інших ветеранських проектів.

2. Garage Gang (м. Київ, Львів). Garage Gang займається створенням креативних просторів для молоді, де вони можуть реалізовувати свої проекти. Одним із відомих проектів є "Вуличний університет" – освітня платформа, яка пропонує безкоштовні лекції та майстер-класи на різні теми.

3. Українська соціальна академія (м. Київ). Академія пропонує освітні програми, консультації та менторську підтримку для соціальних підприємців. Вона допомагає розробляти бізнес-моделі, знаходити фінансування та масштабувати соціальні проекти.

4. "Добра кава" (м. Київ). "Добра кава" – це кафе, де працюють люди з інвалідністю. Підприємство не лише забезпечує їм робочі місця, але й створює сприятливе середовище для соціальної адаптації та інтеграції в суспільство.

5. Laska Charity Store (м. Київ). Laska Charity Store – це благодійний магазин, який продає вживаний одяг та аксесуари. Прибуток від продажу спрямовується на підтримку соціальних проектів, зокрема допомогу бездомним, дітям-сиротам та людям з інвалідністю.

6. "Крамничка добра" (м. Київ). "Крамничка добра" продає вироби ручної роботи, створені людьми з інвалідністю та соціально незахищеними групами населення. Прибуток спрямовується на підтримку цих людей, надання їм можливостей для самореалізації та фінансової незалежності.

7. "Емаус Оселя" (м. Львів). "Емаус Оселя" – це спільнота, яка надає бездомним людям житло та роботу у власному меблевому цеху. Крім того, організація займається збором та ремонтом старих меблів, які потім продаються або передаються нужденним.



4(4)
2024

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

Ці соціальні підприємства демонструють, як можна поєднувати бізнесову діяльність із соціальною місією, створюючи значний позитивний вплив на суспільство та допомагаючи вразливим групам населення.

Необхідність розвитку соціального підприємництва обумовлена його значним потенціалом у вирішенні соціальних проблем та сприянні сталому розвитку. Соціальне підприємництво є інноваційним підходом до вирішення нагальних суспільних викликів, таких як бідність, безробіття, нерівність та екологічні проблеми. Його мета полягає не лише у отриманні прибутку, але й у досягненні позитивного соціального впливу. Це робить соціальне підприємництво унікальним явищем, яке поєднує в собі економічну ефективність та соціальну відповідальність.

Однією з основних переваг соціального підприємництва є створення робочих місць. У сучасному світі, де рівень безробіття залишається високим у багатьох країнах, особливо серед молоді та вразливих груп населення, соціальні підприємства можуть стати важливим джерелом зайнятості. Вони часто наймають людей, які мають обмежені можливості на традиційному ринку праці, включаючи осіб з інвалідністю, мігрантів, довгострокових безробітних та інших вразливих груп. Таким чином, соціальне підприємництво не лише сприяє зниженню рівня безробіття, але й допомагає інтегрувати в суспільство тих, хто з різних причин опинився на його периферії.

Крім створення робочих місць, соціальне підприємництво також сприяє покращенню соціальних умов. Соціальні підприємства часто займаються вирішенням проблем, які залишаються поза увагою традиційного бізнесу та державних структур. Вони можуть надавати соціальні послуги, такі як догляд за літніми людьми, підтримка бездомних, освіта та тренінги для малозабезпечених верств населення, а також реалізовувати екологічні проекти, спрямовані на захист навколишнього середовища. Завдяки цьому соціальні підприємства можуть значно покращити якість життя у громадах, де вони діють.

Підвищення економічної стійкості є ще однією важливою перевагою соціального підприємництва. Соціальні підприємства, як правило, менш схильні до коливань ринку, оскільки їх діяльність базується на стійких соціальних потребах. Вони не тільки генерують економічну вартість, але й реінвестують прибутки у свою соціальну місію, що сприяє довгостроковій стабільності та розвитку. Це робить соціальні підприємства важливим елементом стійкої економіки, який може підтримувати стабільність у періоди економічних криз. Однак, незважаючи на значні переваги, сектор соціального підприємництва стикається з низкою викликів. Однією з головних проблем є труднощі у фінансуванні. Соціальні підприємства часто не мають доступу до



традиційних фінансових ресурсів, таких як кредити від банків, через високу ризиковість їх проектів та недостатню прибутковість. Це створює бар'єри для їхнього розвитку та зростання. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробляти спеціальні фінансові інструменти, такі як соціальні інвестиційні фонди, гранти та субсидії, які будуть спрямовані на підтримку соціальних підприємств на різних стадіях їхнього розвитку.

Відсутність чіткої нормативно-правової бази є ще одним викликом для соціального підприємництва. У багатьох країнах законодавство не враховує особливості діяльності соціальних підприємств, що ускладнює їхню реєстрацію, оподаткування та отримання державної підтримки. Для стимулювання розвитку цього сектора необхідно розробляти та впроваджувати чіткі правові рамки, які будуть визначати статус соціальних підприємств, їхні права та обов'язки, а також механізми державної підтримки.

Проблеми вимірювання соціального впливу також є суттєвим викликом для соціального підприємництва. Відсутність загальноприйнятих стандартів та методик оцінки соціального впливу ускладнює процес демонстрації ефективності соціальних проектів для інвесторів, держави та інших зацікавлених сторін. Це, у свою чергу, ускладнює залучення фінансування та підтримки. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробляти та впроваджувати стандартизовані підходи до вимірювання соціального впливу, які будуть враховувати специфіку різних видів діяльності соціальних підприємств.

Для стимулювання розвитку соціального підприємництва рекомендується впровадження спеціальних фінансових інструментів, які будуть спрямовані на підтримку соціальних підприємств на різних стадіях їхнього розвитку. Це можуть бути соціальні інвестиційні фонди, які будуть надавати капітал для запуску та розвитку соціальних підприємств, а також гранти та субсидії, які будуть підтримувати їхню діяльність. Крім того, необхідно розробляти чіткі правові рамки, які будуть визначати статус соціальних підприємств, їхні права та обов'язки, а також механізми державної підтримки. Це допоможе створити сприятливі умови для розвитку соціального підприємництва та забезпечить його стабільність.

Підтримка з боку держави та міжнародних організацій на всіх рівнях управління є також важливим фактором стимулювання соціального підприємництва. Держава може надавати податкові пільги та інші стимули для соціальних підприємств, а також забезпечувати їхню участь у державних програмах та тендерах. Міжнародні організації можуть надавати фінансову та технічну підтримку для розвитку соціальних підприємств, а також сприяти обміну досвідом та знаннями між країнами. Це дозволить створити



сприятливе середовище для розвитку соціального підприємництва та забезпечити його стійкість у довгостроковій перспективі.

Таким чином, розвиток соціального підприємництва є важливим інструментом для вирішення соціальних проблем та сприяння сталому розвитку. Його значний потенціал у створенні робочих місць, покращенні соціальних умов та підвищенні економічної стійкості робить соціальне підприємництво важливим елементом сучасної економіки. Однак для його успішного розвитку необхідно вирішувати виклики, пов'язані з фінансуванням, правовою базою та вимірюванням соціального впливу. Впровадження спеціальних фінансових інструментів, розробка чітких правових рамок та підтримка з боку держави і міжнародних організацій можуть сприяти розвитку цього важливого сектора та забезпечити його стабільність у майбутньому.

Соціальні підприємства можуть суттєво сприяти вирішенню ключових соціально-економічних проблем, зокрема через підтримку малозабезпечених верств населення, інклюзію людей з інвалідністю та розвиток віддалених регіонів. Соціальні підприємства часто спрямовують свою діяльність на допомогу малозабезпеченим, створюючи доступні робочі місця та пропонуючи продукти і послуги за зниженими цінами. За даними досліджень, такі підприємства можуть зменшити рівень бідності на 15-20% в регіонах своєї діяльності. Соціальні підприємства активно сприяють інклюзії людей з інвалідністю, пропонуючи їм працевлаштування та навчання. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму, лише 20-30% людей з інвалідністю мають роботу. Соціальні підприємства можуть збільшити цей показник на 10-15%, створюючи спеціальні робочі місця та умови праці. Соціальні підприємства також сприяють розвитку віддалених регіонів, інвестуючи в місцеву інфраструктуру та стимулюючи місцеву економіку. За даними Світового банку, розвиток малого та середнього бізнесу у віддалених регіонах може збільшити місцевий ВВП на 5-10%. Соціальні підприємства, розташовані в цих регіонах, сприяють зростанню зайнятості та підвищенню рівня життя місцевого населення [11].

Соціальні підприємства можуть бути потужними каталізаторами інновацій, оскільки змушені шукати нестандартні підходи до вирішення соціальних проблем. В умовах обмежених ресурсів та високих очікувань від суспільства соціальні підприємства вимушені постійно шукати нові та ефективні способи для досягнення своєї місії. Це робить їх середовищем, де інновації не просто бажані, а необхідні для виживання та розвитку. Інноваційні підходи соціальних підприємств можуть варіюватися від використання нових технологій до розробки нових бізнес-моделей та соціальних програм.



Одним з ключових аспектів інновацій у соціальних підприємствах є впровадження нових технологій. Соціальні підприємства часто використовують технології для підвищення ефективності своєї діяльності, зниження витрат та розширення доступу до своїх послуг. Наприклад, цифрові платформи можуть бути використані для надання освітніх послуг у віддалених регіонах або для забезпечення медичної консультації у місцях, де немає доступу до кваліфікованих лікарів. Впровадження таких технологій дозволяє соціальним підприємствам досягати більшої аудиторії та мати більший вплив на суспільство.

Крім технологій, соціальні підприємства також інноваційні у своїх бізнес-моделях. Традиційні бізнес-моделі часто не підходять для соціальних підприємств, оскільки вони орієнтовані на максимізацію прибутку, а не на досягнення соціального впливу. Тому соціальні підприємства розробляють нові моделі, які поєднують економічну ефективність з соціальною місією. Наприклад, моделі, засновані на співпраці з місцевими громадами, дозволяють залучати місцевих мешканців до вирішення проблем, які їх стосуються, та створюють умови для сталого розвитку. Іншим прикладом є моделі, які передбачають реінвестування прибутків у соціальні проекти, що дозволяє соціальним підприємствам не лише забезпечувати себе фінансово, але й постійно розширювати свій вплив.

Інноваційні підходи соціальних підприємств також включають розвиток нових соціальних програм. Такі програми можуть бути спрямовані на вирішення широкого спектру соціальних проблем, включаючи освіту, охорону здоров'я, екологію, права людини тощо. Наприклад, соціальні підприємства можуть створювати програми з навчання та працевлаштування для безробітних, забезпечуючи їх необхідними навичками та допомагаючи знайти роботу. Інші програми можуть бути спрямовані на підтримку малозабезпечених родин, надання доступу до медичних послуг або захист прав вразливих груп населення. Такі програми не лише вирішують конкретні соціальні проблеми, але й сприяють загальному покращенню якості життя у суспільстві.

Інновації у соціальних підприємствах також включають нові підходи до управління та організації роботи. Соціальні підприємства часто використовують гнучкі структури управління, які дозволяють швидко реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та адаптувати свою діяльність до нових умов. Це включає використання нових методів управління проектами, таких як Agile або Lean, які дозволяють ефективно планувати та реалізовувати проекти, забезпечуючи високу якість та своєчасність їх виконання. Крім того, соціальні підприємства часто використовують методи колективного управління, що дозволяє залучати до прийняття рішень усіх



4(4)
2024

СУСПІЛЬСТВО ТА
НАЦІОНАЛЬНІ
ІНТЕРЕСИ

зацікавлених сторін, включаючи працівників, клієнтів та партнерів. Це сприяє підвищенню прозорості та відповідальності у діяльності підприємства, а також забезпечує його стійкість та розвиток.

Важливою складовою інновацій у соціальних підприємствах є також розвиток партнерських відносин. Соціальні підприємства часто співпрацюють з іншими організаціями, включаючи бізнес, державні структури та неурядові організації, для досягнення спільних цілей. Такі партнерства дозволяють об'єднувати ресурси та експертизу, що сприяє підвищенню ефективності та результативності діяльності соціальних підприємств. Наприклад, співпраця з бізнесом може включати спільні проекти з розвитку місцевих громад, підтримки освіти або екологічних програм. Співпраця з державними структурами може включати участь у державних програмах, отримання фінансової підтримки або надання консультаційної допомоги. Співпраця з неурядовими організаціями може включати обмін досвідом та знаннями, проведення спільних заходів або реалізацію спільних проектів.

Інноваційні підходи соціальних підприємств також включають розвиток нових механізмів фінансування. Традиційні методи фінансування, такі як банківські кредити або інвестиції, часто не підходять для соціальних підприємств через їх специфіку та високий рівень ризиків. Тому соціальні підприємства розробляють нові методи залучення фінансування, які включають використання соціальних інвестицій, краудфандингу, соціальних облігацій та інших інструментів. Соціальні інвестиції передбачають залучення капіталу від інвесторів, які зацікавлені не лише у фінансовому прибутку, але й у досягненні соціального впливу. Краудфандинг дозволяє залучати кошти від широкого кола осіб через онлайн-платформи, що забезпечує доступ до фінансування для соціальних підприємств на різних стадіях їх розвитку. Соціальні облігації є інструментом, який дозволяє залучати кошти від інвесторів для реалізації соціальних проектів, забезпечуючи їм певний рівень прибутковості.

Однак, незважаючи на значні переваги інноваційних підходів, соціальні підприємства стикаються з численними викликами. Однією з головних проблем є недостатність фінансування, що обмежує їх можливості для розвитку та впровадження нових ідей. Крім того, соціальні підприємства часто стикаються з проблемами регулювання та нормативно-правової бази, що ускладнює їхню діяльність та створює додаткові бар'єри. Також важливою проблемою є відсутність кваліфікованих кадрів та необхідних навичок, що обмежує можливості для реалізації інноваційних проектів.

Для подолання цих викликів необхідно забезпечувати підтримку соціальних підприємств на всіх рівнях. Це включає розвиток спеціальних



програм фінансування, які будуть спрямовані на підтримку соціальних підприємств та стимулювання їх інноваційної діяльності. Крім того, необхідно розробляти та впроваджувати чіткі нормативно-правові рамки, які будуть враховувати специфіку діяльності соціальних підприємств та забезпечувати їхню підтримку з боку держави. Також важливо забезпечувати підготовку та навчання кадрів, що дозволить підвищити їхню кваліфікацію та сприяти розвитку інновацій у соціальних підприємствах.

Таким чином, соціальні підприємства мають великий потенціал для впровадження інновацій та вирішення соціальних проблем. Їхня діяльність сприяє розвитку нових технологій, бізнес-моделей, соціальних програм та підходів до управління. Однак для успішного розвитку соціальних підприємств необхідно забезпечувати їхню підтримку на всіх рівнях, що включає розвиток фінансових інструментів, нормативно-правових рамок та підготовку кадрів. Лише за таких умов соціальні підприємства зможуть реалізувати свій потенціал та зробити значний внесок у вирішення соціальних проблем та сприяння сталому розвитку.

Висновки. Соціальне підприємництво є важливим інструментом для досягнення сталого розвитку бізнесу та суспільства. Воно поєднує економічну ефективність із соціальною відповідальністю, що дозволяє не лише генерувати прибуток, але й вирішувати важливі соціальні проблеми. Соціальні підприємства забезпечують довгострокову економічну стабільність, оскільки їхня діяльність спрямована на досягнення як комерційних, так і соціальних цілей. Таким чином, соціальне підприємництво є ключовим елементом для досягнення сталого розвитку, об'єднуючи економічні, соціальні та екологічні цілі. Підтримка та розвиток соціальних підприємств є важливим завданням для урядів, бізнесу та громадянського суспільства, оскільки вони сприяють створенню більш стійкого та гармонійного світу.

Література:

1. Рамський, А. (2023). Соціальне підприємництво в Україні: аналіз нормативно-правової бази та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*, (58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50>
2. Комісаренко А. (2023). Зарубіжний досвід інституалізації та розвитку соціального підприємництва. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. Вип. 3. URL: <https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/eco-pa/article/view/50/47> .
3. Росул О.М., Белова М.В. (2022). Соціальне підприємництво як нова категорія сучасної юриспруденції. Аналітично-порівняльне правознавство. №6. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273557> .
4. Ситник, Й., & Юрченко, Г. (2021). Сутнісна характеристика феномену «соціальне підприємство», що діє за бізнес-моделлю працевлаштування. *Економіка та суспільство*, (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-20>

5. Никифорак В.А. (2017). Соціальне підприємництво: сутність та особливості розвитку. Економіка і суспільство. №8. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/57.pdf.
6. Баранова О.В. (2021). Соціальне підприємництво як відповідь суспільства на соціальні потреби. Liga zakon. URL: https://biz.ligazakon.net/interview/205014_sotsalne-pdprimnitstvo-yak-vdpovd-susplstva-na-sotsaln-potrebi. (дата звернення 27.06.2024)
7. Аналітичний звіт для проекту «EU4Youth. Соціальне підприємництво в Україні. Економіко-правовий аналіз». (2020). URL: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine_ukrainian_1.pdf (дата звернення 27.06.2024)
8. Проект Закону України від 23.04.2015 № 2710 «Про соціальні підприємства». Інформаційне агенство "ЛІГА:ЗАКОН". URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH23A00A?ap=218> (дата звернення 27.06.2024)
9. Матеріали робочої групи «Розвиток законодавства у галузі соціального підприємництва» в рамках проекту Координатора проектів ОБСЄ в Україні «Запобігання торгівлі людьми в Україні шляхом посилення економічних можливостей представників URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/417257.pdf> (дата звернення 27.06.2024)
10. Redko K.Yu. (2023). Соціальне підприємництво як основа для переходу до циркулярної економіки в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/278421>
11. Forum institutional: What is the future of work for persons with disabilities? URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/05/future-of-work-persons-with-disabilities/> (дата звернення 27.06.2024).

References:

1. Ramskyi, A. (2023). Sotsialne pidpriemnytstvo v ukraini: analiz normatyvno-pravovoi bazy ta perspektyvy rozvytku [Social entrepreneurship in Ukraine: analysis of the legal framework and prospects for development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (58). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50> [in Ukrainian].
2. Komisarenko A. (2023). Zarubizhnyi dosvid instytualizatsii ta rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva [Foreign experience of institutionalization and development of social entrepreneurship]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriiia «Ekolohiia. Publichne upravlinnia ta administruvannia»*. Vyp. 3. Retrieved from: <https://journals.academ.vinnica.ua/index.php/eco-pa/article/view/50/47> . [in Ukrainian].
3. Rosul O.M., Bielova M.V. (2022). Sotsialne pidpriemnytstvo yak nova katehoriia suchasnoi yurysprudentsii [Social entrepreneurship as a new category of modern jurisprudence]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*. №6. Retrieved from: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273557> . [in Ukrainian].
4. Sytnyk, Y., & Yurchenko, H. (2021). Sutnisna kharakterystyka fenomenu «sotsialne pidpriemstvo», shcho diie za biznes-modelliu pratsevlashtuvannia [The essential characteristic of the "social enterprise" phenomenon, which operates according to the business model of employment]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (34). Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-20> [in Ukrainian].
5. Nykyforak V.A. (2017). Sotsialne pidpriemnytstvo: sutnist ta osoblyvosti rozvytku. *Ekonomika i suspilstvo* [Social entrepreneurship: essence and features of development]. №8. Retrieved from: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/57.pdf. [in Ukrainian].



6. Baranova O.V. (2021). Sotsialne pidpriemnytstvo yak vidpovid suspilstva na sotsialni potreby [Social entrepreneurship as society's response to social needs]. Liga zakon. Retrieved from: https://biz.ligazakon.net/interview/205014_sotsialne-pdprimnitstvo-yak-vdpovd-susplstva-na-sotsaln-potrebi. (data zvernennia 27.06.2024) [in Ukrainian].

7. Analitychnyi zvit dlia proektu «EU4Youth. Sotsialne pidpriemnytstvo v Ukraini. Ekonomiko-pravovyi analiz». (2020). Retrieved from: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine_ukrainian_1.pdf (data zvernennia 27.06.2024)

8. Proekt Zakonu Ukrainy vid 23.04.2015 № 2710 «Pro sotsialni pidpriemstva». Informatsiine ahenstvo "LIHA:ZAKON". Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/JH23A00A?an=218> (data zvernennia 27.06.2024)

9. Materialy robochoi hrupy «Rozvytok zakonodavstva u haluzi sotsialnoho pidpriemnytstva» v ramkakh proektu Koordynatora proektiv OBSie v Ukraini «Zapobihannia torhivli liudmy v Ukraini shliakhom posylennia ekonomichnykh mozhlyvostei predstavnykiv Retrieved from: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/6/417257.pdf> (data zvernennia 27.06.2024)

10. Redko K.Yu. (2023). Sotsialne pidpriemnytstvo yak osnova dlia perekhodu do tsyrkuliarnoi ekonomiky v Ukraini. Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut». Retrieved from: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/278421>

11. Forum institutional: What is the future of work for persons with disabilities? Retrieved from: <https://www.weforum.org/agenda/2022/05/future-of-work-persons-with-disabilities/> (data zvernennia 27.06.2024).